

Uni Research Helse
RKBU Vest – Regionalt kunnskapssenter for barn og unge
Besøksadresse Krinkelkroken 1
Postadresse Postboks 7810, 5020 Bergen
Telefon +47 55 58 86 70 telefaks +47 55 58 98 78
Web uni.no/helse/rkbu epost post.rkbu@uni.no
Organisasjonsnummer 985 827 117 mva

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
postmottak@bld.dep.no.

Vår ref.: 14/4081

Bergen, 5. september 2014

Vedrørende forslag om utvidet adgang til å pålegge hjelpetiltak

Regionalt kunnskapssenter for barn og unge – psykisk helse og barnevern, region Vest (RKBU Vest) viser til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets høringsnotat av 20. oktober 2014 om lovendring som gir utvider adgangen til å pålegge hjelpetiltak etter barnevernloven. Formålet med lovendringen er å forbedre situasjonen til barnet og å forebygge mer inngripende tiltak som omsorgsovertagelse.

RKBU Vest har hatt en arbeidsgruppe ledet av Toril Havik og Øivin Christiansen som har gjennomgått høringsutkastet, som et grunnlag for RKBU Vest sitt hørings svar. I det følgende vil vi kort kommentere de tre typene lovpålagte hjelpetiltak som departementet foreslår.

Pålegg av kompenserende tiltak

Departementet foreslår at opphold i besøkshjem/avlastningstiltak, leksehjelp, fritidsaktiviteter og støttekontakt skal kunne pålegges mot foreldrenes vilje, der dette vurderes som *nødvendig* for barnet. Hensikten er å sikre barnets utvikling.

Å iverksette kompenserende tiltak som foreldrene gir sterkt uttrykk at de motsetter seg vil kunne sette barnet i en svært vanskelig og belastende situasjon. Mange barn vil fange opp foreldrenes motstand mot tiltaket, og noen vil erfare at foreldrene aktivt søker dem som alliansepartner mot tiltaket. I slike tilfeller vil tiltaket være en belastning for barnet heller enn virksom hjelp.)

Pålegg av omsorgsendrende tiltak

Departementet foreslår at det skal bli anledning til å pålegge omsorgsendrende tiltak gjennom ulike former for foreldreveiledning, og at tiltakene må bygge på et «sikkert kunnskapsgrunnlag. Ingen kunnskap er sikker, og det er ulik grad av evidens for tiltakene som listes opp i høringsnotatet. Det er imidlertid grunn til å fremholde at effekten av omsorgsendrende tiltak vil være sterkt påvirket av foreldrenes motivasjon for endring. Hvis foreldrenes motstand mot tiltaket er sterk, kan det være en risiko for at endringsinnsatsene blir rettet mer mot å opprette en relasjon til foreldrene enn mot å fremme kvalitetsmessige endringer i deres omsorgsutøvelse. Da vil pålagt foreldreveiledning bidra til å opprettholde en mangelfull omsorgssituasjon og forsinke beslutninger om annen nødvendig hjelp til barnet, for eksempel omsorgsovertagelse.

Pålegg av kontrolltiltak

Departementet foreslår at adgangen til å pålegge kontrolltiltak bør utvides til også å omfatte urinprøver og meldeplikt. Formålet er å kontrollere at barn ikke utsettes for belastende og potensielt farlige situasjoner. Begge forslagene gir imidlertid usikker mulighet for kontroll. Urinprøver vil kunne manipuleres, og mange rusmidler vil kunne påvises kun i kort tid etter inntak. Det er usikkert i hvilken grad meldeplikt i form av pålagt oppmøte eller telefonkontakt vil sikre barneverntjenesten nødvendig kjennskap til barnets situasjon i familien.

Sammenfatning

RKBU Vest er bekymret for at de foreslåtte endringene ikke vil ivareta hensikten om å sikre barn nødvendig hjelp. Tvert i mot er vi bekymret for at pålagte kompensierende tiltak vil kunne sette barn i svært vanskelige situasjoner, og at pålagte omsorgsendrende tiltak vil kunne føre til at barn blir værende lengre i en omsorgssituasjon som påfører barnet skade.

Beslutningsmyndighet

Hvis det blir besluttet utvidet adgang til å pålegge hjelpetiltak etter barnevernloven, mener vi at vedtak om dette bør fattes av fylkesnemnd og ikke av barneverntjeneste. Vi mener det er en sikring at et ytre kontrollorgan påser at grunnlaget for lovpålagte tiltak er til stede.. Om kommunens fremlegg behandles forenklet eller i full nemnd vil måtte bli bestemt at fylkesnemnda ut fra forhold ved den konkrete sak.

Pålagte hjelpetiltak skal sikre at barn får nødvendige tiltak til rett tid. Det er nødvendig å sikre at tiltak som blir pålagt, faktisk avhjelper barnets situasjon. Vi mener derfor at nemnda når den fatter vedtak om å pålegge hjelpetiltak, også skal gi klare anvisninger om når tiltakets virkninger skal evalueres. For å sikre at tiltakene trygger barnets trygghet og utvikling, og at de kompensierende tiltakene ikke belaster barnet, bør det være kort tid mellom de første evalueringspunktene.

Behov for mer kunnskap

Uavhengig av beslutning om utvidet adgang til å pålegge hjelpetiltak, mener RKBU-V at det er behov for mer kunnskap om hvor ofte foreldre nekter å ta i mot hjelpetiltak og om kjennetegn ved foreldre, barn og saksforhold i slike sakstiltfeller. Videre er det behov for kunnskap om foreldre/barns og barneverntjenesters erfaringer knyttet til vilkår for iverksetting av og virkninger av pålagte tiltak. Særlig er det viktig å få frem kunnskap om virkningene for barnets trygghet, utvikling og trivsel.

Til slutt vil det være viktig å få kunnskap om hvilken grad av «nødvendighet» som ligger bak vedtakene om å pålegge hjelpetiltak, jfr. forslag til lovtekst

På vegne av RKBU Vest

Reidar Jakobsen
Leder RKBU Vest